

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
LsN Janne Kanerva

5.5.2026

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergialain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 72/2026 vp)

Oikeusministeriö toteaa otsikkoasiassa kunnioittavasti seuraavan:

Rikoslain (39/1889) 34 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan ydinräjähderikoksesta tuomitaan se, joka tuo Suomeen taikka hankkii, valmistaa, kuljettaa, toimittaa, pitää hallussaan, kehittää tai räjäyttää ydinräjähteen tai harjoittaa tutkimustoimintaa sen valmistamista varten.

Rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotetaan nyt lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta ydinräjähteen tuomiseen Suomeen taikka sen kuljettamiseen, toimittamiseen tai hallussapitoon Suomessa, jos teko perustuu Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen taikka puolustusyhteistyöhön, niitä koskevan päätöksentekotai sopimusjärjestelmän mukaisesti. Uusi momentti tarkoittaisi sitä, että siinä mainituissa olosuhteissa tapahtuva ydinräjähteen tuominen Suomeen taikka sen kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa ei olisi rangaistavaa pykälän 1 momentin mukaisena ydinräjähderikoksena.

Ydinenergialain (990/1987) 4 § ehdotetaan kumottavaksi. Mainitun pykälän mukaan ydinräjähneiden maahantuonti samoin kuin niiden valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen Suomessa on kielletty. Lainmuutosten myötä kielletty ydinräjähkeitä koskeva toiminta määrittäisi vain rikoslain 34 luvun 6 §:n

**Postiosoite
Postadress**

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

**Käyntiosoite
Besöksadress**

Meritullinkatu 10
00170 Helsinki
Finland

**Puhelin
Telefon**

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

**Faksi
Fax**

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

**S-posti, internet
E-post, internet**

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

perusteella. Lisäksi ydinenergialain 69 §:n 2 momentin viittaussäännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että sen mukaan rangaistus ydinräjähderyöstä, yleisvaaran tuottamuksesta ja törkeästä yleisvaaran tuottamuksesta säädetään rikoslain 34 luvun 6–8 §:ssä.

Myös ydinräjähderyöstä on säädetty ensin ydinenergialaissa. Rikoslain kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa vuonna 1995 ydinräjähderyöstä koskevat säännökset siirrettiin rikoslakiin. Yhteisestä taustasta huolimatta ydinenergialain 4 § ja rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momentti ovat eriytyneet niin, että rikoslain ydinräjähderyöstä koskevassa säännöksessä säädetään rangaistavaksi useampia tekoja kuin ne ydinräjähdettä koskevat teot, jotka ydinenergialain säännös kieltää. Tähän on vaikuttanut terrorismirikoksia koskeva direktiivi (EU) 2017/541, jonka täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momenttiin lisättiin tekotavat, joiden myös tulee olla rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaisesti tavanomaista ankarammin rangaistavia terroristisessa tarkoituksessa tehtynä.

Nyt kysymyksessä olevia lainsäädäntömuutoksia ei ehdotettu Suomen liittyessä Natoon, mutta tuolloinkin (HE 315/2022 vp) jo tunnistettiin ydinräjähteitä koskevat kansallisen lainsäädännön rajoitteet (ydinenergialaki 4 § ja rikoslain 34 luvun 6 §). Tuolloin todettiin, että Nato-jäsenyyteen liittyvät mahdolliset kansalliset asiasisällöiset lainsäädäntömuutokset on perusteltua toteuttaa erillisillä säädöksillä ja että säädösmuutoksia voidaan tehdä vaihteittain. Natoon liittymisen jälkeen Suomen turvallisuuteen ja myös ydinaseisiin liittyviä kysymyksiä on käsitelty hallitusohjelmassa sekä kannanottoja esitetty valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNS 3/2024 vp) ja valtioneuvoston puolustusselonteon (VNS 9/2024 vp) yhteydessä. Nämä taustat tuodaan laajasti esille hallituksen esityksessä.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että keskeisiä perusteita nyt ehdotettaville lainsäädäntömuutoksille ovat Suomen turvallisuusympäristön heikentyminen ja riski sen heikentymisestä edelleen, täysimääräisen Naton toimintaan osallistumisen mahdollistaminen ja ydinasepelotteen uskottavuuden turvaaminen. Kysymys ei ole kuitenkaan pelkästään Naton yhteisestä puolustuksesta, vaan ydinräjähderyöstä koskevaan pykälään ehdotettavan momentin mukaisesti myös muusta puolustusyhteistyöstä, jota tällä hetkellä keskeisesti edustaa Yhdysvaltojen kanssa tehty puolustusyhteistyösopimus (DCA). Hallituksen esityksessä on esitetty lainsäädäntömuutoksille perusteita, jotka ovat pitkälti sotilaspoliittisia ja Suomen turvallisuutta koskevia ja joilla on painoarvoa lainsäädäntömuutosten perusteltavuutta arvioitaessa.

Kuten hallituksen esityksestä ilmenee, ydinenergialaissa säädetyllä kiellolla ja ydinenergiaa koskevalla rangaistussäännöksellä on kiinteä yhteys Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin, joista

keskeisimpiä on kansainvälinen sopimus ydinaseiden leviämisen estämisestä eli ns. ydinsulkusopimus (SopS 10-11/1970). Hallituksen esityksessä todetun perusteella vaikuttaa siltä, että kansainväliset velvoitteet mahdollistavat sellaisen poikkeussäännöksen, joka ehdotetaan sijoitettavaksi rikoslain 34 luvun 6 §:n uuteen 4 momenttiin. Tähän johtopäätökseen vaikuttavat kysymyksessä olevat tekotavat (maahantuominen, kuljettaminen, toimittaminen ja hallussapito) ja se, että kysymyksessä olevat toimet suorittaisi ydinasevaltio eli valtio, jonka tällaiset toimet esimerkiksi ydinsulkusopimuksen 1 artikla mahdollistaa. Ydinräjähdettä ei siirrettäisi Suomelle ja suomalaisten viranomaisten hallintaan, vaan ydinräjähdde pysyisi ydinasevaltion hallinnassa räjähteen Suomessa ollessa.

Rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettavaan uuteen 4 momenttiin liittyy kysymys siitä, onko momentti riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen perustuslain 8 §:ssä ja rikoslain 3 luvun 1 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta. Tarkemmin tätä kysymystä tullaan käsittelemään lakivaliokunnassa. Lisäksi hallituksen esityksen mukaan perustuslakivaliokunnan lausunto olisi suotavaa saada myös siitä, onko rikoslain 34 luvun 6 §:ään lisättäväksi ehdotettu 4 momentti riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen perustuslain 8 §:ssä säädetty rikosoikeudellinen laillisuusperiaate huomioon ottaen. Näin ollen laillisuusperiaatteen noudattamiseen on hyvinkin mahdollisesti tulossa vielä perustuslakivaliokunnankin kannanotto.

Jo tässä yhteydessä voidaan todeta, että oikeusministeriön näkemyksen mukaan laillisuusperiaatteen vaatimukset on otettu riittävästi ja asianmukaisesti huomioon rikoslain 34 luvun 6 §:ään ehdotettavan uuden 4 momentin muotoilussa. Kyseisessä poikkeussäännöksessä sen piiriin kuuluvat teot (Suomeen tuominen sekä kuljettaminen, toimittaminen ja hallussapito) kuvataan samoin sanoin ja näin ollen myös samalla tarkkuudella kuin voimassa olevassa pykälän 1 momentissa. Ehdotetussa momentissa selkeästi erotellaan ne kolme tapausta, joissa ydinräjähteen tuominen Suomeen taikka kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa on sallittua. Sääntelyn tarkkarajaisuutta edistää myös vaatimus teon tapahtumisesta kyseessä olevaa toimintaa koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelmän mukaisesti. Ehdotetun momentin laajoissa perusteluissa (esityksen sivut 46–52) annetaan asianmukaisesti ja riittävästi säännöksen tulkintaohjeita.

Huomattavaa on myös rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta se, että ydinenergialain 4 §:n ja rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momentin eroavuuksien vuoksi ydinräjähteitä koskeva sääntely kaipa selkeyttämistä. Kun rikoslain säännöksessä säädetään rangaistaviksi myös ne teot, jotka ydinenergialain säännös kieltää, tapa toteuttaa sääntelyn selkeyttämistä on ydinräjähteitä koskevien kiellettyjen tekojen sääntelyn keskittäminen rikoslain 34 luvun 6 §:ään ja ydinenergialain 4 §:n kumoaminen. Osittain siihen liittyen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteenkin kannalta perusteltua on myös ydinenergialain 69 §:n 2 momentin viittaussäännöksen täsmentäminen.

Oikeusministeriö on osallistunut hallituksen esityksen valmisteluun. Ministeriön esittämiä näkökohtia on otettu valmistelussa riittävästi huomioon.